I. N. J.

# DISSERTATIO MEDICA

De

# CONSENSU PARTIUM,

Quam

PRÆSIDE

GEORGIO VVOLFFGANGO VVEDELIO,

Med. Doctore, Theoretices Professore Publico, Consiliario & Archiatro Ducali Saxon. S. R. I. Natur. Curios. Adjuncto,

*Patrono ac Præceptore suo æternum venerando,*

Placidæ Eruditorum Disquisitioni subjicit

AUTOR

IO. MAURITIUS Triller/

Bürg. Thur.

*In Auditorio Medicorum,*

horis consuetis,

Ad D. Januar. M DC LXXXVI.

---

*JENÆ,*

Literis KREBSIANIS.

*MAGNA UBI SIGNA*

*VETANT CAPITIS CONTINGERE NUMEN*

*PARVA CORONA PIE PONITUR ANTE PEDES*

*SIC AD VOS*

MAGNI FAUTORES

ATQVE

PATRONI

EX HORTIS MEDICIS

JAM MEA SERTA FERO

*CUM NON APTA SATIS*

*QVÆ CIRCUM TEMPORA DENTUR*

*PACE TAMEN VESTRA DIGNA SIENT PEDIBUS*

*MEQVE*

*TRAHANT ULTRA VESTRÆ VIRTUTIS AD ARAS*

*DEBEO QVEIS GRATÆ MENTIS*

*ET ARTIS OPES*

*J. M. T.*

# Proœmium.

Cum corpus humanum automaton ſit artificioſiſſimum, variis gaudens rotis, elateribus, vaſis, antliis, follibus, valvulis & funibus, mirandum eſt, quo concentu & harmoniâ omnia procedant.

Actuat hanc polydædalam machinam anima, non ſolum fluido vitali nectare undique diſpenſato, commercio à regiâ ad univerſas partes perpetuò continuato, unde calor & vigor illibatus perſtat; ſed etiam ſubtiliori impulſu.

Sanguinis activitas non tanta erat, quæ requirebatur ad citatiſſimum motum, quare portitores opus id exequuntur, alii velut ſatellites & præſidiarii, alii ſtationarii & excubitores, alii miſſionarii & curſores publici, ut horum medio anima ſit in toto & quâlibet totius parte.

Per ſanguinis hunc & ſpirituum motum, juxta variam particularum ad leges mechanicas diſpoſitionem, fibrarum texturam & pororum configurationem partes nunc has nunc illas operationes perficiunt, alia tamen alterius indiga. Organa certa hinc inde locata laboratorium archei particulare conſtituunt.

Certæ & perpetuæ inter has partes & organa ſunt confœderationis leges, tum communes, tum propriæ, unde aliæ ſororiantur magis, compatiuntur invicem & conſentiunt,

ſentiunt, utrâque fortunâ, ſeu bona ſeu mala ipſis obveniat.

Quamdiu nempe commercium inter ſe ſervant, mutua ſibi ſubſidia & officia, ſalutem communem reſpicientia, præſtant, omnesque, ut in lyrâ fides, amicè conſpirant; tamdiu ſuavis harmonia ſive conſonantia obſervatur, omniaque in optimo vigore perdurant. Simulac autem una pars à toto diſſentiat, variæ utplurimum in microcoſmo turbæ excitari ſolent, & altera alterius culpam per conſenſum luere.

Cum itaque multum interſit conſenſum hunc noſſe exactè, ac judicium medicum etiam quoad hunc ſit difficile, operæ pretium duximus de eodem impræſentiarum diſquirere, quod ut feliciter eveniat, divinum adoramus Numen!

# CAPUT I.

## *De*

## *Conſenſu partium in genere.*

DUm conſenſum partium dicimus, nemo non facilè videt, denominationem illam deſumptam & traductam eſſe ab animo ad corpus. Uti enim conſenſus animorum facit amicitiam, ut idem velle & idem nolle demum vera ſit eadem; ad eundem modum partes corporis invicem conſentiunt.

Solent id Chimici eleganter vocare ſymboliſmum, quandoquidem pars parti magis eſt ſymbolica; idemque communi ſympathiæ notione comprehendere licet, quamvis hæc ferè ſtrictius paulo ſoleat accipi, conſenſus latius. Συμπάθησις *Hippocrati* audit, qui & ξυμπονέειν vocabulo ad idem exprimendum, præter alia, utitur; κοινωνία *Galeno* & aliis.

Sin

Sin ad leges muſicas id applicemus, harmonia quædam & ſymphonia eſt inter eaſdem, quod itidem tamen latiori gaudet ſignificatione. Eadem ratio eſt communionis.

*Helmontio* audit actio regiminis, quo una pars paret alteri, & dominium, regimen, aſpectus, influxusque & præceptum ab hâc in illam manat vel ſpirat actu dependentiæ. Quamvis enim actionem illam regiminis non eſſe eandem cum conſenſu partium vulgo dicto velit; illud tamen magis concernit vias, per quas exerceatur, quam rem ipſam, unde cum per tot ſecula conſénſus hoc nomen receptum ſit, meritò id retinemus, & ſingula ad bonum ſenſum trahimus, ut conjunctis potius quàm ſejunctis animis emicet & ſibi conſtet rei veritas.

Ut verò certiori progrediamur tramite, ex conſideratione totius complexus hujus, ſequenti definitione ante oculos ſiſtemus conſenſum illum. Eſt nempe conſénſus partium affectio earundem mutua à dependentiâ earundem vitali.

Affectio eſt, ut innuatur commune illud, quod inter unam alteramque intercedit. Omnis enim conſenſus affectionem ſupponit. Neque enim conſentiat quis, vel diſſentiat, niſi afficiatur in alterutram partem. Medium ergò hoc vocabulum omnem illam rationem formalem complectitur, in quâ conſiſtit conſenſus.

Conſenſum hunc partium ad ſe invicem limitavimus. Maxima enim hujus latitudo eſt, ſi comparationis terminus extendatur ad alia, quæ brevibus ſaltim libabimus.

Decantatiſſimus eſt conſénſus microcoſmi cum macrocoſmo, adeò ut illud *Hermetis* huc applicare liceat: quod eſt ſuperius, eſt ſicut inferius; & juxtà Chimicorum primicerios, quicquid eſt in macrocoſmo, illud eſt in microcoſmo. Analogia illa peperit ſymboliſmum planetarum, viſcerum & metallorum, ut ſol cum corde & auro, luna cum argento & cerebro, ſaturnus cum ſplene & plumbo, Jupiter cum hepate & ſtanno, mars cum veſiculâ felleâ & ferro, venus cum ge-

nitalibus & cupro, mercurius cum pulmonibus ſymbolizet.

Ipſa tamen hæc ſimilitudo, quod aliàs in proverbio eſt, claudicat, neque tàm accuratè vel rigoroſè rem exhaurit. Quis enim neſcit Saturnina medicamenta non æquè ſpleni quadrare, ♃ialia utero magis favere, ♀em verò eo fine neutiquam celebrari? Ut taceamus, ventriculum non minus nobile viſcus, & reliquis dignitate par, ſi non ſuperius, non ſine inſigni injuriâ excludi. Hinc ſpecifica illa vis & affinitas in propinquioribus mediationis ſeu affectionis terminis, quàm remotioribus illis jure merito quærenda eſt.

Nec indictam abire poſſumus analogiam, non minori cum applauſu jactatam ab Aſtrologis, inter ſtellas fixas, & nominatim Zodiaci ſigna integra, cum partibus corporis. Ut aries v.g. caput reſpiciat afficiatque magis, taurus collum, gemini humeros, cancer pulmones & ſic porrò, non ſine plurium ſubjectorum in quolibet ſigno concurſu.

*Namque aries capiti, taurus cervicibus hæret,*
*brachia ſub geminis cenſentur, pectora cancro &c.*

Ex quo plura, ut fit, inconvenientia ſecuta, vel etiamnum obtinent apud vulgus eruditorum ipſum, qui nempe non ultra vulgus ſapiunt. Eſt enim & hæc una ex ſuperſtitioſis Aſtrologorum hypotheſibus, qui dum diſquirunt quibus membris humani corporis ſingula ſigna præſideant & dominentur, tanquam Dii minorum gentium, unà cum planetis, velut majorum gentium Diis, ſummi veri Dei mirumquantum obliviſcuntur, in quo vivunt, moventur & ſunt partes univerſæ.

Mittamus Chaldæis & Ethnicis illas ſuperſtitiones, & quæ ex eodem fonte fluxerunt alia, utpote taliſmanica curandi ratio, de quâ *Præſtigia Hermetis* dicta MSSta, *Hübnerus* & ſimiles alii pleni ſunt. Rideamus quoque hodienum, vel deploremus potius, depictum cum venis & ſignis Zodiaci homunculum in Calendariis, cum inſcriptione: An keinem Glied laß zu jeder friſt/wenn der Mond in ſein Zeichen iſt / quo nihil ineptius, nihil abſurdius cogitari poteſt. Ne progrediamur longius, ad ipſum imperium aſtrorum in regna, pro-

vincias,

vincias, urbes, mirum quod non etiam in cloacas extenditur.

Tolerabilior eſt conſenſus medicamentorum cum partibus humani corporis, quæ hinc ſpecifica audiunt. Attamen nec hæc cœco & empirico modo ſtatui debent, quod alius eſt loci. Omnia ex proximioribus principiis æſtimanda, omnia ex genuinâ philoſophiâ.

Sic & animalium quorundam conſenſus, ſeu ſympathia potius, cum homine, quod de muſtelâ, lacertâ & aliis communiter aſſerunt, tanti non eſt, ut ad ſe nos vocet, vel ſi quis eſt, ad easdem regulas fuerit judicandus. Hinc & illud vulgatum huc applicare licet: non amo te, nec poſſum dicere quare, hoc ſolum poſſum dicere non amo te, de quo in ſequentibus plura laudabimus. Non tam illum conſenſum generalem ad extra, ut ita loquamur, diſquirere eſt animus, ubi, dicente *Barclajo*, inferiora ſuperioribus per mutuam applicationem copulata miraculorum ſpeciem exhibent, ſed mutuum internum, quem pars cum parte fovet.

Cum ergò dari ponimus & ſympathiam, quæ cauſæ ſæpe nomine laudatur, & conſenſum, neutiquam illum admittimus ut ignorantiæ aſylum, quo palliare incuriam vel inſcitiam debeamus, inquiſituri & qualis ſit & unde ſit, quæque alia huc faciunt.

Mutuus eſt, adeoque dependens & diviſus invicem, quamvis alius latens, alius patens ſæpe. Nec tam ſtrictis cancellis includendus, quin alius directus ſit, alius indirectus.

Ut enim in republicâ, vel œconomiâ omnes quidem cives, incolæ, membra & perſonæ inter ſe habent quandam affinitatem, in commune bonum & ſalutem reipublicæ, domûs, familiæ directam; alii tamen propinquius ſe tangunt, alii aliter afficiuntur, imò in partes quoque abeunt: Ad eundem modum in republicâ microcoſmicâ & œconomicâ animali ſe res habet. Quot partes, quot membra, tot cives & incolæ, unius corporis comprehenſi ambitu. Seu conciſius, quemadmodum in horologio omnia in unum conſpirant finem, ut motu difformi unus idemque totius emergat

gat in effectu, per ipsam mechanicam: sic longè magis in corpore humano, automato vivo, id evenit, utrobique læsione unâ redundante in reliquas.

Nec opus est laudare partium definitionem & differentias, satis nobis sit omnes hoc nomine complecti, quæ per naturam reperiuntur in corpore idque integrant, & reliqua supponere, unde & progredimur ad has ipsas.

# CAPUT II.

## De Subjecto.

Non solùm maximè interest nosse partem affectam, quænam pars corporis tanquam subjectum morbum sustineat, sed etiam an per se, an per consensum afficiatur.

Cum ergò pars cum parte vel à parte patiatur, omnes huc referendæ sunt differentiæ, quæ id illustrant. Inde enim in quolibet consensu explicando & determinando non unum aliquod solum subjectum nominari potest, sed aliud (1.) est *afficiens*, aliud *affectum*. Illud ordine naturali præcedit, vel simultaneum saltem est, hoc sequitur vel comitatur; unum afficit, alterum afficitur. Et quidem in naturali statu ferè id minus obtinet, ibi enim omnia consentiunt, symbolizant, in salutem microcosmi æqualiter concurrunt.

Dignus est hic locus insignissimus *Hippocratis*, qui expendatur paulo plenius, ex libro nempe *de alim. c. 4. t. 24.* ubi occasione alimenti partium addit: *ξύρῥοια μία, ξύμπνοια μία, ξυμπαθέα πάντα. Confluxio una, conspiratio una, consentientia omnia.* Cum itaque rectum sit index sui obliqui, ex hoc ipso consensu perpetuo naturali & harmonico facilè colligi potest, quomodo seorsim patefiat ille consensus.

Enimverò (2.) Consensus alius, & consequenter subje-

ctum illum ſuſtinens aliud eſt *latens*, aliud *patens*. Tacita eſt conſenſio in ſtatu naturali, expreſſa in ſtatu neutro & morboſo. Quando enim æqualis fit concurſus, æqualis *συμπραξις*, non idipſum tam animadvertitur, & cauſæ ſociæ ſtant pro unâ, gemino labore, geminis functionibus ex æquo gaudentes. Sin ab externis cauſis, ſeu ab intra contingat aliqua impresſio, ut pars afficiatur intimius, mox ſocium & fidum magis membrum rapit in hujus ſocietatem, adeò quidẽ, ut hoc primò videatur morbum denunciare archeo univerſali, vel ægro & medico ipſi. Ita latens ſubjectum calculi ſunt renes, vomitûs conjuncti & magis obvii ventriculus.

Adeoque ſubjectum (3.) *commune* omnis conſenſus & *adæquatum* eſt totum corpus, conſideratum quoad œconomiam, *ſpeciale* hæc vel illa pars ſeorſim, quoad actionem propriam cuivis. Elegantiſſimè de eo *Cous l. c.* *κατὰ μὲν οὐλομελίην πάντα* *juxta totius quidem corporis naturam*, ſeu, ut *Salomon Albertus* vertit, univerſitatem, *omnia*, ſcilicet conſentientia ſunt: ſic ut totum omnibus partibus, manibus etiam & pedibus v. g., hæ viciſſim toti velificentur, pedes, manus, ut compleatur collectivè, omnium concurſu, una ſanitas, illibata ad agendum potentia. *Κατὰ μέρος δὲ τὰ ἐν ἑκάστῳ μέρει μέρεα πρὸς τὸ ἔργον*, *juxta partem verò partes in unaquaque parte ad opus*, ſive actionem communem organicam conſpirant; quo ſanè nil accuratius, nihil concinnius dici potuiſſet.

Hinc ſubjectum aliud eſt *per eſſentiam*, quod primariam labem ſuſtinet, aliud *per conſenſum*, quod aliunde illam mutuatur & offert. Illud abſolutum quaſi, hoc comparatum; illud independens, hoc dependens, quod de omni conſenſu valet, ſiquidem, ut illud huc applicemus, acceſſorium ſequitur ſuum principale.

Subjectum affectionis expreſſæ concinnè dicitur locus, ſubjectum verò originationis, ex quo ſcaturit & proficiſcitur morbus ſive affectus, *focus*, item *minera*, unde & diſtinctio ſolennis apud medicos eſt inter *ſubjectum morbi*, ſive ſymptomatis, & *ſubjectum cauſæ*, unde fovetur.

Facit huc imò ſuo modo inter partem mandantem & recipientem diſtinctio. Pars mandans autem appellatur, quæ humorem, vaporem, mineram peccantem gignit, fovet, promovet; recipiens, quæ aliunde accipit.

Quando itaque ad ſpeciem progredimur, nulla pars eſt in corpore, quæ non mutuâ tali affectione pro re natâ gaudeat. Conſenſus eſt & συμπάθησις inter totum & partem, unam vel plures, idque citra reſpectum nobilitatis, præſtantiæ vel dignitatis. Lex omnibus æqua eſt & una. Sæpe à parte minimâ & abjectiſſimâ quoque in totum redundat malum, exemplo unguium in paronychiâ. Si detur punctum aliquod morboſum in microcoſmo, totus inde concuti & quati poteſt. Exemplo ſint dolores, inflammationes, vellicationes, vulnera, vel alia, unde communi afficiuntur omnes partes conſenſu.

Toti verò partem conſentire aliquam ſpecialem videtur primâ fronte minus credibile, cum tanto ambitu quod gaudet malum, uno exiguo puncto non videtur circumſcribi & deprehendi poſſe. Enimverò id teſtatur ſatis experientia, non tantum in morbis capitalibus, peſte, elephantiaſi, ſcorbuto, ſed & aliis. Sæpe quod toti malè eſt, in unum recidit membrum, quod luere pro omnibus & in ſe recipere cogitur malum, ſicque dum communi vitâ gaudet, conſentit & iterum in totum reddit. Exemplo ſit gangræna in pede à νεκρώσει totius M. S inchoatâ, quam dum averſatur archeus, ſæpè in digitum pedis v. g. amandat, inde tamen progrediens malum ſubruit non rarò corpus.

Id ergò ut latiſſimè patet, ſic & pars cum parte conſentit, diverſis modis, Has ut complectamur, operæ pretium eſt ſub eſſentiali ſuâ diviſione luſtrare & huc referre. Conſentiunt inter ſe partes ſimilares & diſſimilares, abſolutè & reſpectivè. Id verò eleganter exprimit laudatiſſimum *Coi* teſtimonium. Conſentiunt inter ſe ſpiritus, unde ξύμπνοια πάντα, *conſpirantia omnia*, inquit. Liceat id applicare ad ſpiritus, ita enim demum exhauritur res omnis: Archeus univerſalis particulari, & vice verſâ, conſentit. Spiritus

vitalis

vitalis animali consentit, & contrà. Laboret quis paralysi, salvis licet vitalib9 visis, tamen consensus ad illa producitur. Consentiunt partes fluidæ, unde *ξύῤῥοια μία, confluxus unus* dicitur, hic enim fit per humores. Impossibile est, quin fiat communicatio ejus, quod cum humore ad vitalia admitti solito communicatur. Consentiunt partes solidæ, unde *ξυμπάθεια πάντων consentientia omnia* asserit. Consentiunt internæ externis, & contra. Consentiunt dissimilares per similares.

Hinc & hoc loco laudari meretur distinctio inter subjectum *denominationis* & *inhæsionis*. Illud sunt partes præcipuè solidæ, dissimilares, actiones enim sunt compositorum, quare de hoc consensu potissimum sermo est: hoc spiritus & humores.

Operæ pretium quoque est disquirere, an æqualis illa in affectionum communicatione & receptione sit divisio, an ad pauciores quasdam illa devoluta sit prærogativa. Si *Helmontium* audiamus, jus duumviratus attendendum venit, commune inter splenem & stomachum, quorum ille primorum motuum, hic primi sensus obeat vices, quamvis alibi quoque stomachum imperare motui declaret, quem & lectum animæ nostræ constituit. Hujus duumviratus autoritatem & potestatem in caput, pulmones, intestina & partes reliquas deprædicat maximè.

Attamen cum actio regiminis illa & testibus & utero adscribenda sit, eademque sit reciproca superioribus & inferioribus, ut caput præsideat v. g. organis inferioribus, hæc vicissim capiti, non potest tam strictis cancellis subjectum causæ, tamque latis subjectum morbi & symptomatum comprehendi. Interim hoc ratum est, in infimo ventre & hypochondriis nominatim plurimorum morborum cudi materiam, unde in omnes & singulas partes amandatur. Vicissim verò ex reliquis partibus quoque, per dicta, non minus consensus ille stabiliri & originem ducere potest & solet. Adeoq; consensus hic est reflexivus mutuusque.

Nec morabimur in subjecti hâc conside ratione, an spiritus, an humores, an partes solidæ solummodo ejus titulo veniant, cum diverso respectu utrumque id sit longè

verissimum, quod maximè vel ex hoc symbolismo argui potest. Afficitur enim spiritus ab humore, à partibus solidis; afficiuntur humores ab utrisque, non minus ac partes quoque solidæ; ubi nemo non videt, partem quæ afficit, respectum sustinere causæ, quæ afficitur, subjecti, ambulatorio & mutuo officio & concursu. Eodem res recidit, si archeum affici dixerimus, siquidem & illi utrumque competit.

# CAPUT III.

## *De Causis.*

Cum consensus actionem & passionem, eamque relativam, mutuam ac reciprocam, supponat, proximum jam est, ut de causis ejus disquiramus, unde & quare fiat; quod optimum fuerit deducere juxta ordinem, quo se habent invicem ad effectum producendum.

Causa proxima & immediata consensus est dependentia partium vitalis. Hâc enim positâ statim ponitur ipse consensus, seu effectus, actio respectivè & passiò Eâdem verò remotâ statim etiam & immediatè cedit. Vitalis hæc dicitur dependentia, ut eo ipso exprimatur commune vinculum, quo illigantur partes, cum nõ ut mechanicæ, seu ut mixtum sunt, afficiantur, sed ut viventes, adeoque sub vitali copulâ, continuo durante motu, continuo regimine, & sub hujus directione etiam actione. Post mortem verò omnis ille consensus non minus ac dependentia statim cessat ac perit.

Vitalis absolutè est in statu secundum naturam, tunc enim unaquæque pars, quæ communi vitâ gaudet, etiam consensu & consortio innexa est: Vitalis secundum quid in statu p. n. seu morbosò, unde & magis exprimitur idem.

Causa mediata proximior est similitudo & convenientia directa vel indirecta: Quod ut paulò altius repetamus, agentis

agentis & patientis, five actionis & passionis reciprocatio attendenda venit. Actio est motus agentis & hoc loco communicatio seu promotio, quo unius labes ad alterum derivatur. Sin passionem spectemus, quæ juxta Philosophos manifestius, quàm actio declarari potest, triplex illa asseritur, aut fieri vel interire, aut recipere, aut moveri, quod omne hîc invenit locum & applicari potest. Fit consensio, quando incipit exprimi affectus cum dependentiâ ab alio, per quod fit. Interit suo modo, quando desinit. Receptio maximè etiam huc quadrat, quæ propriè est unio vel unitio cum eo, quod per actionem in patiens introducitur. Motus est duplex, generationis & localis; ille terminum à quo, hic ad quem dicit, sicque passio est fluxus quidam rei motæ.

Liceat nobis philosophari ulterius in tam intricatâ materiâ. Et quidem actionem hanc non fieri citra omnem reactionem patientis patet, quia membrum affectum non debet considerari ut corpus inanimum, sed vivens, unde non nudâ & cœcâ actione id fieri dici potest. Siquidem nec hîc agens agit ad modum activitatis suæ: quin dum videmus partem unam ab alterâ affectam, dum patitur, eo ipso actiones edit, quamvis statui naturali difformes, ut quando ventriculus vomit, aliunde, ut à renibus vel capite, affectus. Reagit, quamvis non quoad hunc actum, tamen alio, ubi idem, quod alio tempore agebat, fit patiens.

Deinde notum est axioma vulgatum: simile simili gaudet. Quod si verum est, vi oppositorum non minus valebit, simile simili tristari vel affici. Neque enim alter canon, simile non agere in simile, valet, nisi quoad contrarietatem, ut simile non impetat simile, vel prosequatur & violenter destructum eat. Secus ergò simile agere in simile verissimum est, unde similia similibus juvari, solvi, ut alia taceamus, apud medicos receptissimum & instar demonstrationis est.

Hanc similitudinem & convenientiam, si ab ovo seu proprio suo fonte rem arcessamus, primariò præstant spi-

ritus & humores illis fœti, utpote portitores communes, illi velociſſimi, hi quoque ſatis celeres. Præſtant illi conſenſum generalem & communem, in complexu conſiderati, archeus puta univerſalis, ex æquo proſpiciens omnibus. Præſtant conſenſum ſpecificum, quod archei ſpecialis munus eſt. Hæc actio eſt regiminis directivi, unde regula generalis fluit: Quæcunque partes inter ſe magis conveniunt, illæ etiam invicem magis conſentiunt; conveniunt ſimilitudine ſpirituum, humorum, pororum, fibrarum & aliis. Quales humores, tales ſpiritus; quales ſpiritus, actionum præſides, tales actiones. Primaria proinde communio fit à ſpiritibus, adæquatè ab humoribus & partibus ſolidis.

Ut ergò exhauriatur illa conſenſus partium conſideratio, jamdudum certa ſimilitudinis, convenientiæ & hinc dependentiæ capita fuêre aſſignata. Hinc apud *Galenum comm. 3. l. 3. epid.* ſcribitur, τὰς κοινωνίας γίνεσθαι τριχῶς, ἢ διὰ γειτνίασιν, ἢ διὰ τῆς κατὰ γένος, ἢ ἔργον οἰκοιότητος. *Conſortia fieri tribus modis, aut propter viciniam, aut propter familiaritatem generis aut operis.* Quibus quartum hinc additum fuit, nempe vaſorum.

Non deſunt, qui ſimilitudinem generis & officii pro causâ conſenſus non agnoſcunt. Illam ideò, quod neutra cauſetur effectum conſimilem, quod experientiæ id minus reſpondeat, cum nervi cerebro non compatiantur abſolutè, nec dependentia unius ab altero ſubſit. Hanc, quod partes non poſſint pro lubitu ſibi invicem communicare affectum, cum nullâ gaudeant ratione, electione, libertate. In utriſq; aliam potius cauſam effectus eſſe, quàm laudatam.

Verum enim verò jam dum diximus, conſenſum ſumi hic paulo latius. Nec promiſcuè conſenſus fit, etiam inter ſimiles aliquatenus, ubi nulla infertur dependentia, quæ ipſa ſuos habet gradus & ambitum. Negari interim non poteſt, quæ ſub uno genere comprehenduntur partes corporis, habere inter ſe ſimilitudinem & dependentiam, modò reſpiciatur ad communem originem, ad reliqua ſi-

mul.

mul. Neque similitudo generis latius est extendenda. Satis est nervum nervo, venam venæ, arteriam arteriæ, fibras fibris, ut spiritus spiritui, humor humori, quorum eadem est ratio, consentire. Quin modificant similitudinem etiam alia in utramque partem. Hinc nervi omninò consentiunt cerebro, quà nervosum est, delicatis membranis sensibilibus, imò primis talibus, non quà obstructum est vel aliis modis laborat siquidem cerebri organum latius patet.

Quod alterum attinet, non æstimandæ sunt partes ut mixtæ, ut organicæ, sed ut viventes, sub archei dominio universali illum consensum habentes, quo cessante, ut post mortem, nihil de hoc dicendum superest.

Quemadmodum itaque aliàs non temerè negligenda sunt à veteribus dicta, sed examinanda penitius, an fundamentum in re habeant, & quomodo sint intelligendi primi autores; ita & hîc se res habet. Ponamus etiam alias communionis species magis sympathiam causari, quod tamen non æquè conceditur, si attendamus singula curatius, non negari tamen possunt laudati illi & recepti causandi modi.

Quæcunque nempe similitudine substantiæ, texturæ, elateris conveniunt & homogenea sunt, in consensum mutuum se vocant. Generis illa similitudo satis latè patet, communis triplicitati partium corporis. Homogenei spiritus, homogenei humores, homogeneæ partes solidæ inter se consentiunt. Ratio est hæc genuina sympathiæ, convenientia generis. Si spiritus extra corpus inter se, si humores conveniant & κράσις similitudo, inde similitudo morum & sympathia enascitur. Hic magnes est naturalis qui allicit unitque inter se personas, philtrum naturale omniumque certissimum & probatissimum. Hic symbolismus inter cognatos, saltim quoad corpus, quod non solùm gemelli, sed & germani fratres aut sorores, quamvis diversis in locis degentes, sæpenumerò eodem morbo simul laborent, ut non dicamus & simul mortuos observatos, quod rarius est, & per accidens etiam fieri potest.

Imò & hæc convenientia subjectorum ad alios minus

sanguinis

ſanguinis vinculo junctos inter ſe pertinet, qui licet non conveniant conſtitutione ſeminali, tamen homogeneâ ſanguinis craſi in recipiendis à communi cauſâ morbis. Inde ſunt qui eodem ferè modo rem ſe habere opinantur, ac in duobus horologiis accuratiſſimè quoad omnia ſibi ſimilibus, quibus ſimul ſi injunctus fuit motus, eodem quoque tempore ſonum edunt. Tacemus στοργὴν ipſam ſympathicam inter matrem & prolem, imò inter patrem quoque, ut legantur exempla manifeſti hujusmodi ſymboliſmi, quem Germani vulgo efferunt, das Geblût rühren. Hæc ſanè homogeneitas, ſimilitudo generis, ſpirituum, humorum facit ad explicandum quoque conſenſum partium in uno eodemque corpore.

Non minus enim ſed longè magis etiam pars cum parte ſymbolizat, ob eandem ſimilitudinem laudatam & convenientiam. Valet id de ſimilaribus cumprimis, quæ invicem hunc conſenſum exprimunt, ut nervus nervo, vena venæ, arteria arteriæ conſpiret & concordet amicè. Simpliciſſimum horum elementum ſunt fibræ, tam rectæ & obliquæ, quàm circulares, quæ ſunt fila quædam oblonga, extenſa, gracilia, ſolida, alba, & ex talibus ſtaminibus partim chordæ nerveæ, partim membranæ componuntur. Nerveâ ergò chordâ, ex filis fibrarum extenſis conſtante, in alterâ extremitate compulsâ, vel illisâ, altera quoque, ob continuitatem tenſionis, & tremulam iſtam, à rapidiſſimo ſpirituum animalium motu ortam, vibrationem ad ſimilem motum irritari ſolet.

Majoris illuſtrationis gratiâ illud addimus, quod ſi virga aliqua ferrea, per feneſtras duorum hypocauſtorum ſibi ſuperſtructorum tranſiens in inferiori loco cultello vel leviter pulſatur, ille, qui in ſuperiori habitat, confeſtim, imò ferè eodem momento, pulſationem illam audiat, quem ſonitum in ferro ut & in aliis metallis derivat ab aëre in poris ejus contento & commoto *Excell. Bohn. diſſ. de influxu aëris in ſublunaria c. 1.* Cum verò nervi inſtar cannæ Indicæ ſint poroſi, ſimili modo per ſpirituum motum velociſſimum partem

tem

tem illorum supremam cum infimâ in consensum vocari impossibile non videtur. Idem applicare licet, sub eodem undulantium spirituum motu, ad membranas, quas omnes totius corporis multi ex durâ & tenui matre oriri tradunt, sensumq; exquisitum inter ipsas communicari judicant, sicut in campanâ vel vitro unâ parte percussâ omnes resonare solent. Conf. *Bartholin. Anat. lib. 3. cap. 2. p. 458.* & in eandem sententiam *Willis Tract. de rat. motus musculorum § 16. 17. 18.*

Non parum hæc illustrare potest experimentum quoddam *Harvæi*, qui in intestinis lupi vel canis, exsiccatis, inflatis & aquâ repletis, quoties unam partem digiti ictu pulsavit, digitis in alterâ extremitate adversâ applicatis omnem ictûs & motûs differentiam clarè sentire potuit.

Nec obstat huic consensui, partes ipsas eundem patientes non gaudere sensu tactus ordinariè, saltim exquisito, quem in finem non laudabimus, venas & arterias vel à nervis, vel membranis nerveis, sensum mutuari. Satis est, communi illas spirituum gaudere vitali radio, per totum corpus diffuso. Probant idem ossa, exemplo resonitus & aliorum.

Si fateri volumus quod res est, hic ipse est consensus privativus, qui sine materiali communicatione peragitur. Nimirum nervosum systema, sive reticulata structura, partes dum alligat, suo hoc consensu catenam æmulatur Platonicam auream, cujus ansâ unâ motâ movetur & altera.

Gaudet etiam hæc generis similitudo suâ latitudine, unde totum nervosum genus consentit uni parti affectæ, ex eodem fundamento, nervi cerebro, cerebrum spinali medullæ & vice versâ. Applicari eadem potest partibus productis aliis, nominatim intestinis, quorum volumina invicem maximè ex hoc fundamento consentiunt.

Non minus consensum præstat VICINIA. Vicinus vicino compatitur; cujus nempe res agitur, paries cum proximus ardet. Hujus verò species haberi meritò possunt & debent SITUS & CONNEXIO, quippe quæ eundem expli-

cant magis & exprimunt, imò & distantia visa sibi vicina reddunt. Sic ob viciniam uteri afficitur intestinum rectum & vesica, unde obstructio alvi in gravidis, ultimis mensibus, ob compressionem, & δυσȣρία vel urinæ suppressio non rara est. Ob viciniam hepar & ventriculus concordant quoque, quod illud huic approximet & incumbat; pulmo pleuræ, hepar diaphragmati, ventriculus intestinis, intestina mesenterio. Videmus idem in inflammationibus quoque aliis, ubi partes vicinæ in consensum maximè vocantur. Ab inflammatione hæmorrhoidum urinæ difficultas à *D. Præside* observata est, tenesmus, procidentia ani & stranguria ab utero.

Sic ob viciniam compatiuntur intestina folliculo felleo, ut non solùm ordinariè ferè tingantur à bile circa illud clima, sed, & bile acriori & fervidiori, sæpe dolorẽ instar prunæ candentis ibidem concipiant. Consentit diaphragma cum ventriculo tùm ob nervos communes, tum viciniam, unde unum nomen præcordiorum, indeque fit asthma præcordiale, seu dyspnœa à repletione vel inflatione ventriculi halituosâ. Idem fit in singultu præprimis, adeò, ut non pauci in hoc diaphragma potius pro subjecto quàm ventriculum habeant.

Consentiunt crura renibus lateraliter in calculo, stupore iisdem introducto ab incumbentibus renibus spinæ lumborum, musculis psoas, & aliis consequenter. Consentiunt lumbis in affectu ischiadico *κάτω* crura, *ἄνω* brachia ejusdem lateris, ob productam viciniæ affectionem juxta cum vasis.

Hæc ipsa vicinia ob motum productum & connexionem etiam latius exporrigitur. Sic tussientes gravius non rarò vexantur vomitu & hæmorrhagiâ, ob viciniam, ac continuitatem motus ferientis. Imò & urinæ involuntaria emissio in eâdem tussi visa huc referri potest. Adeoque quæcunque uno loco degunt, uno vinculo connectuntur, consensum experiuntur & exercent magis.

Nec

Nec negandum est, quæ SIMILI OFFICIO funguntur, consensu mutuo gaudere. Si enim causæ sociæ stant pro unâ, recidit in unum, quod malè habet alterum. Quæ pari trahunt jugo membra, consentiunt etiam ex hoc tertio similitudinis, seu officii, siquidem in vivo & sensuali peraguntur actiones corpore. Officium commune, reliquis addendum, majorem consensum importat, maximè ubi simultanea quasi absolutè actio concurrit. Sic oculus oculo consentit, ut labem in se derivet ex altero, & illachrymante uno etiam alter suos patiatur manes: ren reni in inflammatione, qui affectus est gravissimus & acutissimus, ac calculo.

Officii hæc societas non uno gaudet modo. Alia nempe latius paulo & indirectè fiunt, alia proximius, alia medio modo, præsidente ubivis archeo, qui ab hâc occasione modificat actiones. Ita pes pedi consentit, auris auri, renes vesicæ, ventriculus intestinis in actu chylificationis & excretionis inprimis, hypochondria sibi invicem, lien hepati, hepar lieni, & alia *διὰ τὴν τῶν ἀλλήλων διαδοχήν*. Sic diaphragma, pulmones, musculi pectorales hunc consensum sibi mutuum inferunt. Tendines item, nervi, musculi, ne ipsum cerebrum addamus singula regens.

Sic & mammæ utero consentiunt non tam ob alia capita symbolismi, quàm hanc ipsam officii societatem, quam habent sub archei illâ placabili directione. Neque enim vel communio vasorum, vel nervorum, vel alia satisfaciunt curioso animo. Adeoque officii hæc societas ab actione regiminis, seu regimine potius actionis, & hoc ab illâ limitatur & modificatur, ut sic eximium signum fœtûs imbecillioris præbeat lac in mammis, elogio *5. aphor. 52.* extenuatio etiam subitanea suo modo abortum significat, *5. aph. 37.*

Neque enim opus est, ut per obviantes sibi venas & arterias mammarias, utrinque, à trunco venæ & arteriæ axillaris ad mammarum glandulas, & hinc sub rectis musculis ad regionem umbilicalem usque excurrentes venas & arterias epigastricas, illum consensum arcessamus absolutè. Enimverò mammæ non ab utero, nec hic à mammis accipit

 sangui-

ſanguinem. Nihilominus & has concurrere vias abſonum non eſt. Non enim opus eſt, ut inoſculentur ſibi actu vaſa, uti quidem nonnulli id vidiſſe ſe ſcribunt: ſatis eſt fieri ibidē circulationem mutuam, neq; venas epigaſtricas ſolùm haurire & revehere ſanguinem ab arteriis epigaſtricis adductum, quin venæ mammariæ illum, & vice versâ, poſſint haurire. Poſſent etiam laudari papillæ, quæ quaſi centrum ſunt, in quod deſinunt nervorum, venarum & arteriarum fines, adeoque exquiſito gaudent ſenſu. Satis eſt laudare officii mutuam viciſſitudinem, tùm à conceptione aliquando extuberantibus ſenſim magis mammis, tum potiſſimum à partu, vel accidentibus circa fœtum in utero adhuc exiſtentem.

Non incommodum erit huc locare ipſum quoque conſenſum lateralem, quo dextra dextris, ſiniſtra ſiniſtris magis conſentiunt, ob officii ſocietatem, ſaltim in diſpenſatione circuli ſanguinis. Videas hæmorrhagias narium conſtanter ex dextrâ nare, magis affecto hepate, quod in hydropicâ inprimis fœminâ & pluribus aliis vidit *Dn. Præſes*; ex ſiniſtrâ, liene patiente vel obſtructo. In ſcorbuticis lienoſis pes ſiniſter contracturâ, tumore, ipsâque Arabum elephantiaſi viſitur affectus. Sæpe quoque totum alterutrum latus compatitur, tinniente vel ſuſurrante v. gr. aure dextrâ, torpente brachio, formicante pede eodem, quod in catarrhoſis defluxionibus, in imminentibus inſultibus apoplecticis & aliis non infrequens eſt.

Sic etiam nonnunquam pulmone alterutrius lateris exulcerato pulſus mutatur, & diverſus ab altero per conſenſum hinc obſervatur, quod & utero abortum paſſuro viſum eſt. Circulatio enim lateralis quoque eſt, vaſis lateraliter divaricatis, unde ob vaſa, fibras, nervos, viſcera id fit, in unam officii ſocietatem laudatam.

Nullibi ſimilitudo officii, unà cum vaſorum viciniâ & generis homogeneitate, magis conſpici poteſt, quàm in glandulis. Obſtructâ vel infectâ unâ coafficitur & conſentit altera, exemplo ſcirrhorum, cancri, ſcrophularum & ſimilium, cujus aliquot notabilia exempla *Dn. Præſes* vidit.

Studio-

Studiosus scirrho testium laborans laterali tumore afficiebatur glandularum, catenâ ad lienem ad mesenterium usque protensâ, chronico & lethali tandem malo. Vir senatorii ordinis tumore inguinis sinistri correptus, à sublato pondere, scirrhum ibi experiebatur velut geminatum adeoq; satis gravem, laterali consensu, pede ejusdem lateris tumefacto & indurato, quin tandem etiam suppurato circa suram, inde unà abdomen & hypochondrium sinistrum mesenterii & lienis scirrhum manifestabat, imò glandulis in collo & reliquo corpore redditis à tumore conspicuis. In virgine nævus irritatus in lumbis, prope nates, irritatus ab acidis corrosivis, cancri naturam induens in consensum vocabat glandulas universas, ut in inguine hinc inde globi vel glomi viderentur, & mammæ & collum induratas plures, etiam lividas, ostenderent glandulas, lethali itidem eventu. Hinc phænomenum non contemnendum, scrophulis laborantes mesenterium habere scrophulosum. Mittimus exempla plura alia similia. Adeò posito uno absurdo consequuntur plura, ipsumque hinc systema glandularum tandem labem in se recipit communem.

Restat Similitudo vasorum. Quæcunque partes inter se communia habent vasa, consentiunt sibi invicem magis. In sanguiferis quidem juxtà leges circulationis sanguinis, in nervis ob similitudinem generis & connexionem inde factam.

Et hæc consentiendi ratio omnium latissimè patet, reliqua laudata supplens & magis illustrans, ita tamen ut major ratio habeatur vectorum in vasis, seu contentorum, sive proximius per hæc vasa se contingant, seu remotius. Sic cor & pulmo consentiunt, ut æstuante corde respiratio sit difficilis & citatior, & pulmone exulcerato in phthisi hecticam febrim concipiat cor & totum corpus. Cordi caput & totum corpus, in syncope & lipothymiâ, subtractis vitalibus radiis; hypochondria in palpitatione cordis & syncope, quæ ex his fontibus frequenter scaturiunt.

Talis palpitatio cordis notabilis à liene per consensum

aliquando fuit notata, ubi malæ ſiniſtræ tam algidum torporem cauſavit, ut nullis remediis calor in cutem potuerit revocari, teſte *Tulp. lib. 2. obſerv. cap. 19. p. 127.*

Addi merentur vaſa in ſuo ambitu, ut ipſi canales & vaſa lymphatica, ductusque non excludantur. Ita inteſtina conſentiunt toti corpori per vaſa meſenterica, ſeorſim hepati per eadem & ductum choledochum; conſentiunt aures ori per ductum communem, renes cum veſicâ per ureteres, cum partibus genitalibus, per arterias deferentes, ut plura alia exempla non adducamus.

Sic per nervos ſexti paris, alioſque, & communionem generis conſentit caput utero in doloribus, frigoris ſenſu, furore, epilepſiâ; ventriculo in vertigine, vomitu à vulnere & contuſione capitis, incubo, quorſum & vomitus navigantium referre poſſumus; extremis, in aurâ epilepticâ hinc inde aſcendente ex manibus vel pedibus. Hinc pedibus adhibitæ lotiones demulcent nervoſum genus, & ſoporem accerſunt. Notavit *D. Præſes* epilepſiam fortiſſimam à gangrænâ digitorum pedis utriusque, à frigore ambuſtorum. Conſentit idem per vaſa communia hypochondriis, in melancholiâ hypochondtiacâ.

Conſentit renibus ventriculus in calculo, inappetentiâ, vomitu teſte. Ventriculus cordi in febribus, variolis, morbillis; hepati in ſingultu & aliàs; utero in cardialgiâ, & vomitu gravidarum; inteſtinis in ileo, colicâ, dyſenteriâ. Inteſtina nervis in pareſi colicam inſequente. Pulmones conſentiunt utero in affectibus hyſtericis & hypochondriis, ut in aſthmate, dyſpnœâ, ſuffocatione hyſtericâ, ſpeciatim quoque teſtibus, quod dudum notavit *Cous.*

Quæcunque verò partes conjunctim pluribus modis ſimul afficiuntur, eæ magis etiam conſenſum exprimunt, ut oculi cerebro in phrenitide, ob viciniam, ob vaſa, ob officii communionem ex parte, ob ſimilitudinem generis; aures eidem in febribus ardentibus, *δυσηκία* ſalutari cœteris paribus eveniente, quod & pluribus ex dictis competit. Adeoq; maximus conſenſus eſt ſpirituum, medius humorum,

minor solidarum partium, quà talium. Hinc patet, quare nervi maximum momentum absolvant hujusmodi symbolismi.

Quæ item totam œconomiam simul afficiunt, majores quoque vires in consensu citando exerunt. Exemplum sit dentitio infantum, ubi ὀδαξισμὸς ille in consensum citat cor ipsum & M.S. teste febri conjunctâ; cerebrum in pavores & epilepsiam; ventriculum & intestina in vomitus & diarrhœam, ut extraordinaria seu rarius contingentia, paralysin v.g. & similia non attingamus. Hæc enim ut regulam non faciunt, ita à communibus illis causandi modis derivari possunt, vel saltim ab ipso archeo mirè receptivitatem dirigente, ut si oculus consentiat, per observata, digito annulari, mutuo dolore, vel alia similia accidant.

Longum foret & præter instituti nostri rationem, si omnes effectus morbosos per consensum oriundos recensere vellemus. Neque enim tam indefinitum & communem quàm privatum consensum & sororiationem magis attendere animus fuit.

Sic maxima vis ad mineram & focum morbosum struendum est infimi ventris, seu, uno verbo, hypochondriorum, quæ scaturigo sunt communis omnium ferè morborum & symptomatum, quæ aliàs in his illis partibus essentiali labe oboriri possunt & solent. Sic cum nervi potissimum momentum conferant consensus, effectus etiam amplissimus id testatur. Motus spasmodici comitantur vel insequuntur dolores arthriticos, nephriticos, colicos. Nulla pars est corporis, quæ non hoc titulo spasmos, & nominatim epilepsiam, advocare possit, de quo pleni sunt practicorum libri. Idque tum insensibiliter fit & inadvertenter, tum manifestè magis per auram quandam.

His enim casibus plerumque sensus percipitur auræ quasi cujusdam ascendentis, quâ ulterius pergente, ægrotantes instantiam paroxysmi prænunciant. De hâc aurâ quamvis multæ ac variæ dentur sententiæ, tamen nihil aliud esse videtur hæc motio apparens, quàm motus spiri-

tuum

tuum, ab affecto loco, à fermento morboso expressus, & reflexus, cum impetuositate ad cerebrum tendens, quem unà fibrarum nervosarum spasmi comitantur. Conf. *Willis Tract. de morb. convulsiv. cap. 5. p. 51.* Testatur enim experientia, quod per interjectionem ligaturæ in partem intermediam paroxysmus sæpe impediri possit, quatenus scilicet hâc viâ occlusâ, motus iste vitiatus cerebrum versus continuari nequit, quæ ratio medendi omninò commendata esse debet; ne laudemus vesicatoria & alia revulsoria præsidia.

# CAPUT IV.

## *De Signis & medendi methodo.*

NOn satis est nosse, dari consensum partium multiplicem, sed & applicare id ipsum, & deprehendere, hoc opus, hic labor est. Differunt in hoc medici genuini ab Empiricis, à vulgo, & artem suam probant. Non quod ante pedes, ante oculos obversatur solùm attendendum, sed plus ultra tendendum, exhauriendus fons phænomenorum, ut consequi effectus possit desideratus.

Si itaque fontes signorum consulamus, eruere ad ductum horum integrum est consensum partium. Et sanè maximè hîc locum habet ac unicè pathologia & semiotica comparata, ratione subjecti hujus spectata, primarii & secundarii. Omnis aliunde dependens affectus non per essentiam est, sed per consensum. Utque datâ essentiali labe, de essentiali vitio, ita non datâ, de consensu arguendum est.

Si duo concurrunt morbi, seu duo subjecta evidenter læsa, id erui potest evidentius. Pars prius læsa magis essentialiter; posterius, sive tempore, sive causâ, magis per consensum laborare censenda est. Si laboret quis vulnere

capitis

capitis inflicto & vomitu, sanè hic per consensum oboritur, radiante ad ventriculum hâc læsione. Sic & si eo tempore, quo mensium fluxus aliàs solebat incipere, sexus sequior conqueratur de dolore capitis, dorsi, aliisque; vel extraordinariè quoque sanguinis ex naribus, canthis oculi, mammis, auribus, ore, cum vel sine tussi, patiatur excretionem, mensibus verò iterum rite fluentibus omnia hæc cessent, intelligimus talia per consensum accidisse symptomata.

Pertinet etiam huc hæmorhoidum fluxus, qui post manus pedisve abscissionem non raro observatus est, quia mutili tales fiunt plethorici, non impenso sanguine amplius, sed regurgitante ad reliquas partes, indeque oneroso reddito. Nec locus excretionis sine aliquali indicatione est. Si enim ægro e. gr. hæmoptysin patiente, in aliis partibus nullus adest affectus, sed tantùm in thorace, colligimus adesse illam per idiopathiam. Sin alibi deprehendimus labem, colligitur eum laborare per sympathiam, ut quando hæmorrhoidibus, vel mensibus quoque obstructis hæmoptysis supervenit.

Adeoque omnis morbus vel symptoma consequens non tam per se, cæteris paribus, si quidem dependens sit & symbolizet, quàm per consensum enascitur. Valet etiam hîc, ubi dolor, tumor, vulnus, sensus molestiæ, auræ, aliusque expressus, ibi morbus primarius, nisi aliunde manifestè vel per bonam στοχασμῦ & investigationis causarum consequentiam inductus sit. Nec negligenda regula illa magni *Coi*: Duobus doloribus simul obortis, non in eodem loco, vehementior obscurat alterum, *2. aph. 46.* Siquidem dolor in parte vulneratâ major adesse solet, quàm parte condolente.

Sin latens sit altera affecta pars, ut unam saltem læsionem præcipuam observemus, alia quoque id patefaciunt, v.g. tempus invasionis, duratio & alii comparationis tituli. Morbi intermittentes utplurimum magis sunt consensuales exemplo febrium intermittentium, palpitationis cordis, epilepsiæ, melancholiæ & similium. Continuò verò affligentes & gravius urgentes essentiales magis esse consueverunt. Et extra hanc interpolationem chronici raro per consensum fiunt, sensim in habitudinem degenerante malo, & ad se derivante parte affectâ morbum, prius consensu aliunde radiantem.

Speciatim quoq; viſcera & partes inter ſe homogeneæ occaſionem ſuggerunt cogitandi de conſenſu, ſpeciales affectus de communi fomite, vicinæ de vicinis, exemplo capitis, ventriculi, uteri, hypochondriorum & ſimilium laudatorum.

A juvantibus & nocentibus quoque idem à poſteriori emicat, quod tamen medium cognoſcendi ſtat poſt principia, & cum aliis conjungendum eſt. Ita ſi duæ partes ſimul afficiantur, & ad unius evacuationem altera levamen ſentiat, manifeſtum fit hanc laboraſſe per ſympathiam, e. g. in nephritide, ubi vomitus per conſenſum adeſt, ſi adhibitis nephriticis & diureticis vomitus ceſſet. Simili modo judicandum, quando ventriculus & caput ſimul afficiuntur.

Vitam etiam anteactam & varia accidentia prægreſſa, v. g. caſum ab alto, contuſiones, planè non excludimus. Hæc enim ſæpè optimè declarant, quomodo corpus afficiatur. Ita ſi, poſtquam inordinatè vivendo ventriculus noxiis variis oneratus, aut crapula non mediocris procurata fuit, cephalalgia ſentiatur, facilè erit judicatu, eam eſſe ſympathicam.

Denique verò non negamus, morbum per conſenſum poſſe evadere eſſentialem. Tunc enim cum recedunt accidentia partis eſſentialiter læſæ, alterius per conſenſum affectæ ſymptomata leniuntur quidem quodammodo, plenariè verò ſublata non ſunt. Adeoque diuturnitate temporis morbus per conſenſum eſſentialis reddi poteſt. Reliqua tum facilè ex dictis intelligi, tum & aliunde ex practicis huc referri poſſunt. Videri hanc in rem meretur inprimis *B. Rolfincius Ord. & Method. comment. lib. 3. ſect. 1. cap. 10.*

Ut verbo etiam PROGNOSIN attendamus, quæ per conſenſum affectiones enaſcuntur, ferè minus periculoſæ eſſe conſueverunt; quæ etiam ratio eſt, quod, elogio *Hippocratis*, febres quocunque modo intermiſerint, periculum abeſſe ſignificent. Addi meretur & alter ejusdem aphoriſmus huc optimè quadrans, ex *l. de locis in hom. c. 9. t. 4,* ἀπὸ τῶν φλεβῶν ὅτι ἂν νόσημα γένηται, ῥᾷόν ἐστιν, ἢ ἀπὸ τῶν νεύρων. *Quicunque ex venis morbus oritur, levior eſt, quàm qui à nervis,* quo de *Sponius in comm. ſ. 3. aph. 23.* latius legi poteſt.

Ad

Ad Curationem quod attinet, primariò benè attendendum eſt, cuinam parti remedia applicari debeant; niſi enim parti principaliter affectæ applicentur, juvare non ſolent, quod & experientiâ ſuâ probat ipſe *Galenus l. 1. de locis affect. c. 6.* ubi mentionem facit cujusdam, qui triginta jam diebus trium manus digitorum ſenſum amiſerat, motu integro manente. Cumque optima applicata remedia nihil profeciſſent, advocatus quæſivit ex medico priori, quænam adhibuiſſet medicamenta, & enarrata illa optima declarans porrò inſtitit, an refrigeratio, an ictus præceſſiſſet, atque, ſecutâ reſponſione negativâ, tandem ægrum interrogavit, an forte ſuperiorum partium aliqua fuiſſet læſa. Reſpondit æger, manum quidem non fuiſſe ictam, ſed dorſi initium aliquid paſſum: in itinere enim Romam ſuſcepto ſe è curru decidiſſe, atque non diu poſt ſenſum digitorum periiſſe. His igitur motus *Galenus* eadem quaſi topica prope ſeptimam dorſi vertebram applicavit, ægrumque ſic feliciſſimè curavit.

Ex quibus patet, nervis malè diſpoſitis, magis eorum origini quàm inſertioni applicanda eſſe remedia, uti etiam teſtatur *D. Præſes Amœn. mat. med. lib. 1. ſect. 3. cap. 1. §. 5.*

Sic vomitus toto die eveniunt, præter alia jam laudata, ex herniâ undecunque incarceratâ, ipſaque ſic paſſio iliaca, ægris pudore intempeſtivo celantibus id medicum, fruſtra adhibitis quibusvis aliis, niſi obſtructioni inteſtinorum locali proſpiciatur, imò ſæpe cum ægri detrimento lethali confeſſio illa differtur. Exemplum quoque iſtud huc pertinet, quod recenſet *D. Præſes l. c.* ubi capite vulneratus, bilioſa vomens per novendium, ſpiritum menthæ adeò infelici conamine aſſumſerat, ut die undecimo paralyſi, & motibus ſpaſmodicis correptus vitâ decederet. Intelligimus itaque ex dictis prioribus, non ſufficere, ut medicus ſuum faciat officium, niſi etiam æger idem præſtet, argumento *1. aph. 1.*

Quoad ipſa medicamenta, aliunde depromenda, notabile ulterius eſt: (1) Quod partibus inter ſe conſentientibus dicata, etiam inter ſe ſint ſymbolica. Uti enim magnus eſt conſenſus capitis, ventriculi & uteri; ita medicamenta cephalica, ſtomachica & uterina valdè conveniunt.

(2) Quod

(2.) Quod non negligenda ſint univerſalia, vel poſtponenda ſpecificis, facto etiam in illis ſelectu debito. Sic ſpleneticis optime proſunt diuretica, ob conſenſum, qui eſt inter lienem & renes.

(3.) Quod illæ partes, quæ in uſum eundem inter ſe communicant, & affectus in ſtatu p. n. participant, ut lien, hepar, meſenterium, pancreas, communia quoq; habeant remedia, aperientia, ſcorbutica, cachectica &c. Et quæ hepatica ſunt, proſunt etiam lieni, & contra.

(4.) Poſitis duobus locis affectis, ſeu morbo ſympathico, ut mixta indicantia ſe offerunt, ita quoq; mixta indicata applicanda. Sic in epilepſiâ hyſtericâ uterina cum cephalicis, neutra ſeorſim, & ſola, quà talia, propinanda. Quod ſi non uno eodemq; medicamento fieri poſſit, ſatis eſt diviſim id curare, unde alia tum in his, tum in febribus & ſimilibus, curatio eſt extra paroxyſmum, alia in paroxyſmo, quod diverſis ſatisfieri debeat indicantibus.

(5.) Notandum, quod in medicamentorum operationibus ad ſtructuram machinæ corporis reſpicere debeamus, & hinc ipſa iis locis applicare, ex quibus in diſtans agere poſſunt, uti quoq; ſtatuit *B. Etmüller fundam. med. præcept. therap. cap. 3. §. 10.* Ita epithemata hepati vel teſtibus admota hæmorrhagiam narium ſiſtunt, & veſicatoria, loco convenienti applicata, epilepſias & deliria ex variolis retrocedentibus præcavent, imò nonnunquã etiam curant. Tacemus alia, vel bregmati, uti nonnullis viſum eſt, vel plantis pedum alibiq; applicanda. De reliquo præcipuè reſpicienda ſymptomata urgentia, utpote quæ abſq; totius machinæ everſione diu ferri nequeunt, & haud rarò cogunt medicum, derelicto ferè morbo primario, curam ad ſe dirigere. Talia autem habentur dolor, vigiliæ, alvi fluxus, vomitus, lipothymiæ, deliria & ſimilia, latius & ſpecialius hîc non attingenda.

---

*Qui novit nexum populorum & vincula regum*
*mutua, bellorum noſſe ſecreta poteſt.*
*Non minor eſt virtus ſcrutarier, unde minentur*
*viſcera viſceribus, fulguraq; unde ruant.*
*Tu retegis fontes genuinos arte miniſtrâ,*
*unde Tibi rivo divite manat honor.*

Gratulab. ſcribeb.

PRÆSES.